

Preek 11 september 2016

Lucas 15, 1-10 en Exodus 32, 7-14 Ds Richard Vissinga

Lieve gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Gelijkenissen zijn verhalen met een dubbele bodem. Verhalen met een verborgen zin. Jezus bedient zich er graag van. Om de contouren mee aan te geven van het Koninkrijk van God. Wie God is, hoe Hij met mensen omgaat. Wat Hij van mensen verwacht. Twee kleine gelijkenissen hebben we zojuist gelezen en gehoord. Die van het verloren schaap en die van de verloren munt. Jezus zegt dat hij gekomen is voor de verloren schapen van het huis van Israel. En elders zegt hij dat hij gekomen is om het verlorene te zoeken en te redden. Wie bedoelt hij met de verloren schapen en met het verlorene? Jezus reageert op de kritiek van zijn tegenstanders, dat hij zich ophoudt met mensen, met wie je als fatsoenlijk mens niet omgaat. Hé, waarom ga je bij die collaborateur naar binnen? Hé, waarom ga je met hoeren om en eet je zelfs met hen? Hé? Dat doe je toch niet! Hij heeft zelfs een voorliefde om het contact te zoeken met mensen die om wat voor reden dan ook aan de rand van de samenleving zijn terechtgekomen. Soms is het hun eigen schuld. Gevolg van verkeerde keuzes. Soms had het ook anders gekund. Maar dat is niet gebeurd. Soms is de ellende hen overkomen en zijn ze in de goot terechtgekomen. Maar dat lijkt Jezus helemaal niets uit te maken. Niet de vraag naar het waarom. Maar de concrete vraag naar het hoe. Mens, hoe ben je er nu aan toe? Mens, waar ben je? Mens, wat heb je op dit moment nodig? Mens, hoe kon je hier weer uit? Tegen die achtergrond vertelt Jezus de beide verhalen van vanmorgen. Stel, je hebt honderd schapen en je raakt er één kwijt. Laat je niet meteen alles in de steek, ja, ook de resterende negenennegentig, om dat ene schaap te zoeken, totdat het gevonden is? Zo is God, als Hij op zoek is naar ons. Ja, natuurlijk, zo knik je. Zo is dat. Maar na een minuut denk je: Eh ... hallo? Eh, meneer. Nee, nee. Eerst moet je de negenennegentig andere schapen achter slot en grendel zetten in de schaapskooi, anders ben je die straks ook kwijt. Want schapen lopen weg, begrijp je. En je wilt zoveel mogelijk van die schapen bij elkaar houden, toch? Dat is toch wat je als schaapherder probeert? Je weet dat negenennegentig meer is dan één? Toch? Je hebt toch wel eens echte schapen gezien? Hetzelfde rare verschijnsel – zo raar dat het bijna onmenselijk is – doet zich voor als hij vertelt over een vrouw die tien munten heeft, er één verliest en die weer terugvindt. Hij lijkt de negen andere munten die ze heeft helemaal te zijn vergeten. Verliezen en weer terugvinden lijkt alles te zijn waar hij om geeft. Hij lijkt geen flauw idee te hebben van wat bezit is. Het is alsof er iemand aan het woord is voor wie verlies, en het goedmaken daarvan, zo belangrijk, zo dringend is, dat hij nauwelijks aandacht voor bezit heeft. Waar het om gaat is dat wat verloren is gegaan weer gevonden moet worden, dat wat gebroken is weer gerepareerd moet worden. Verloren mensen wekken in Jezus een bijzonder soort tederheid op. Mensen van wie lichaam en geest niet goed functioneren. Vooral mensen die gemangeld zijn door wat mensen elkaar aandoen in hun ingebakken neiging om goede verhoudingen kapot te maken, om zichzelf boven anderen te stellen, om niet voor het goede te kiezen, maar voor het kwade.

Zonde noemt de bijbel dat. Iemand omschreef het als de Menselijke Neiging om Dingen te Verstieren, kapot te maken.

Als je eerlijk en diep in de spiegel kijk, moet je erkennen dat die neiging ook in jou leeft.

De Menselijke Neiging om Dingen te Verstieren. Die maakt heel veel kapot.

In Jezus' omgeving gaat het om mensen, die op de een of andere manier in aanvaring zijn gekomen met de reinheidswetten, of ze dat nu aan zichzelf te wijten hebben of niet.

Mensen die buiten de gebruikelijke sympathienormen vallen, omdat ze lelijk zijn, of angstaanjagend, of saai, of onbegrijpelijk, of gevaarlijk.

Mensen die anders zijn dan wij, wie dat ook mogen zijn.

Mensen die niet deugen, hoe je dat ook mag definiëren.

In principe is hij gekomen om de verloren schapen van de godvrezende kudde te helpen, de verloren schapen van Israel. Dat is wat hij zegt.

Maar in de praktijk geeft hij, keer op keer, iedereen die hij onderweg tegenkomt aandacht, inclusief een menigte vreemdelingen en leden van het bezettingsleger.

De grenzeloosheid in wat hij vraagt van mensen, de grenzeloosheid van wat hij wil geven aan mensen, spoelt het verschil weg tussen wij en zij.

Er is geen verhaal over hem bekend waarin hij nee zegt. Iedereen kan met hem praten, als ze tenminste een manier vinden om hem te bereiken door de menigte.

Maar als dat lukt, spreekt hij met je alsof al het stof en het lawaai en de reikende handen zijn verdwenen en er niets anders plaatsvindt in de wereld dan het gesprek dat hij met je voert.

Al zijn gesprekken lijken persoonlijk.

Zelfs als hij in een discussie verzeild raakt en een woordspel speelt met iemand die hem probeert klem te zetten, lijkt hij helemaal gericht op die ene mens, die voor hem staat.

Als hij een rijke beledigt door hem te adviseren om zijn bezittingen weg te doen, zegt hij dat niet om van hem af te zijn. Hij is zijn oprechte advies voor wat de jongeman dwars zit. Ja, als hij zijn recept niet opvolgt, spijt hem dat oprecht, ook al is hij niet verrast.

Hij lijkt de namen te weten van vreemdelingen zonder er naar te vragen.

En hij weet ook dingen over ze. Eén voor één kijkt hij ze aan, als ze met hem praten.

Ze zijn helemaal voor hem aanwezig, met heel hun wezen. Ze doen ertoe. Ze zijn de moeite waard. Hij ziet ze niet als middel tot een doel.

Hij is geen democratisch politicus die probeert om individuele gevallen die op elkaar lijken om te vormen tot stemvee. Of een oorlogsleider die zijn charisma gebruikt om een toegewijd leger te kunnen aanvoeren. Of een wetgever, zoals Mozes of Mohammed, die vooral aan het welzijn van de groep denkt.

Hij heeft geen goede dag als er zich veel nieuwe volgelingen aanmelden, maar ook geen slechte dag als dat niet gebeurt. Jezus' omgang met de mensen is niet op aantallen gericht. Meer is niet beter.

Elk mens dat tegenover hem staat is op dat moment dat ene verloren schaap.

En hij heeft nooit een afkeer van mensen. Hij vindt nooit dat iets – of iemand – te vies is om aan te raken. Dat iemand te verloren is om te worden gevonden.

Zelfs in situaties waarin er vanuit menselijk perspectief geen hoop meer lijkt te zijn, weigert hij te geloven dat alle hoop vervlogen is.

De destructie mag dan in het weefsel van de wereld zijn ingebakken, maar hij zal nooit zeggen dat dat alles is wat er is. Hij zegt: er kan meer worden gerepareerd dan je verwacht. Er kan meer worden gerepareerd dan je denkt.

Hij trekt er op uit en zoekt net zo lang totdat hij dat ene schaap of die ene munt gevonden heeft.

Mensen hebben ervaren, dat hij dat doet. Niet alleen in die verhalen, maar ook met hen in hun concrete leven.

Toen zij stuk zaten, met de scherven van hun huwelijk in handen, op de bodem van de put door alle tegenslag in het leven, in een diep donker dal door zorg en ziekte.

Ze ervoeren dat hij daar was; in de aandacht van een vreemdeling, in een woord van een vriendin, in de kaarsvlam in de kerk, in muziek van Mozart en Bach.

Hij was het die hen aanraakte, die een straal licht liet schijnen in het donker.

En dat doet hij, ook vandaag en morgen. En al onze dagen.

Amen.